

Pohjoismaiden neuvostolle

VASTAUS KIRJALLISEEN KYSYMYKSEEN 12/24:

E 12/24 Kirjallinen kysymys luovien alojen edellytyksistä Pohjoismaissa

1. Miltä luovien alojen erilaiset korvausmallit näyttävät Pohjoismaissa?
2. Mitä toimenpiteitä Pohjoismaissa on toteutettu tai ollaan toteuttamassa tekniikan nopean kehityksen kohtaamiseksi?
3. Onko Pohjoismaissa yhteistä näkemystä kulttuurialan monikansallisten yritysten verotuksesta?

Pohjoismaiden ministerineuvostolle

4. Onko ministerineuvostolla suunnitelmia lisätä yhteistyötä alalla tai sovittaa Pohjoismaissa sovellettavia malleja paremmin yhteen?

Pohjoismaiden hallitusten vastaus

1. Miltä luovien alojen erilaiset korvausmallit näyttävät Pohjoismaissa?

Tanskassa ei ole otettu käyttöön luovien alojen korvausmalleja tekijänoikeuksien osalta tekoälyn seurauksena. Yksittäiset oikeudenhaltijat järjestöineen neuvottelevat sopimuksista, ja korvausmallit eroavat toisistaan eri aloilla.

Suomessa luovat alat nähdään laajana liiketoimintaekosysteeminä, joka toimii yhdessä myös julkisen hallinnon kanssa. Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö ovat toteuttaneet sekä yhteisiä että erillisiä toimia luovien alojen hyväksi. Luovien alojen kasvusopimus edustaa modernia tapaa hakea kasvua edistäviä toimia yhdessä kyseisten elinkeinon kanssa. Valtioneuvoston kulttuuripoliittinen selonteko on erittäin tärkeä ja se asettaa tavoitteet kansalliselle kulttuuripoliitille.

Huhtikuussa 2024 Ruotsin hallitus antoi valtiopäiville kirjelmän kulttuurialan ja luovien alojen yrityksiä koskevasta strategiasta (*Strategi för företag i kulturella och kreativa*



bransch, skr. 2023/24:111). Kirjelmässään hallitus katsoo, että yrityksille suunnattujen tuki-, neuvonta- ja rahoitusjärjestelmien tulee olla yleiskäyttöisiä. On myös tärkeää, että yrityksille, innovaatioille ja luoville aloille neuvontaa, tukea ja rahoitusta tarjoavat viranomaiset ja muut toimijat tekevät yhteistyötä. Näin eri toimijat voivat oman osaamisensa puitteissa vahvistaa toistensa toimeksiantoja silloin, kun se on olennaista. Kirjelmästä käy myös ilmi, että kulttuurialan ja luovien alojen yritysten rahoituksesta ei ole olemassa kokonaiskuvaa.

Norjassa luovien alojen korvausmalli on kaksijakoinen. Suurin osa haettavista tuista kuuluu elinkeinoelämää koskevaan järjestelmään, jota hallinnoi Norjan elinkeino- ja kalastusministeriö. Järjestelmä tarjoaa erilaisia ohjelmia, kuten lainoja, tukia, takauksia ja asiantuntemusta. Tarkoituksena on auttaa elinkeinoelämän toimijoita T&K:n, toiminnan perustamisen ja laajentamisen, kasvun ja viennin kanssa. Tavoitteena on tukea elinkeinon kehittymistä, mikä tarkoittaa Norjan kokonaisarvon nousua kestävien kehysten puitteissa. Luovien alojen yritykset voivat hakea tukea kyseisen järjestelmän kautta samoin edellytyksin kuin muiden elinkeinon yritykset.

Elinkeinoelämää koskevan järjestelmän lisäksi Norjan kulttuuri- ja tasa-arvoministeriö myöntää 21 miljoonan Norjan kruunun edestä varoja (vuonna 2024) *Innovasjon Norge* kautta kulttuurialan ja luovien alojen elinkeinolle. Myönnettyillä varoilla on tarkoitus edistää tavoitetta useammasta hyvästä startup-yrityksestä, kasvukykyisistä yrityksistä ja innovatiivisista elinkeinoympäristöistä. Tavoitteena on lisätä norjalaisten yritysten ja sijoittajien investointeja kulttuuri- ja luoviin tuotteisiin ja palveluihin sekä oikeuksiin ja kykyihin. Samalla pyritään kehittämään lisää kasvukykyisiä yrityksiä, jotka tuottavat kulttuuri- ja luovaa sisältöä niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

According to the Cultural Action Plan - 2030 (Menningarsókn), the Icelandic government aims to establish a clear copyright policy and promote education to increase understanding and awareness of the importance of copyright as a foundation of culture. The copyright policy will stipulate, among other things, education, the impact of new technology, e.g. artificial intelligence, on the position of authors, fair agreements to ensure remuneration for authors and performers, and at the same time simplify access to cultural material.

In recent years, Iceland has published policies in various fields of arts and culture, e.g. film, visual arts, music, design and architecture. Policy development is ongoing in regards to performing arts and literature. All policies deal specifically with copyright and increased education on copyright issues. Iceland's policy on artificial intelligence was published in 2021. The Nordic Council of Ministers for Digitalisation (MR-DIGITAL) issued a statement, Digital North 2.0, which is linked to Our Vision 2030. It discusses the need to promote green growth and sustainable development in the Nordic-Baltic region



through data-driven innovation and a fair data economy in order for data sharing and reuse to be efficient. For a small nation such as Iceland, which does not have as much data in all areas as larger nations, such Nordic or international co-operation on data is crucial and will greatly increase competitiveness.

Färnsaarilla tekijänoikeuslaki turvaa tekijöiden korvauksen. Lisäksi käytössä on kirjastomaksu, joka koskee myös lainattua visuaalista taidetta. Kansallinen taidemuseo on taidenäyttelyjen yhteydessä ottanut käyttöön näytöskorvauksen.

2. *Mitä toimenpiteitä Pohjoismaissa on toteutettu tai ollaan toteuttamassa tekniikan nopean kehityksen kohtaamiseksi?*

Tanskan kulttuuriministeri on perustanut asiantuntijaryhmän, joka tarkastelee tekijänoikeuksia ja tekoälyä. Asiantuntijaryhmän esittämät suositukset tulevat koskemaan tapoja, joilla vastataan tekoälyn haasteisiin tekijänoikeusjärjestelmässä.

Suomessa kulttuuri- ja taideala seuraa aktiivisesti teknistä kehitystä ja ottaa käyttöön sen tarjoamia työkaluja. Osana EU:n elpymis- ja palautumistukivälinettä (RRF) opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti taiteen, kulttuurin ja luovien alojen rakennetuen. Tarkoitusta varten käytettävissä olevien varojen määrä oli 30 miljoonaa euroa. Rakennetuen tarkoitus oli nimenomaan edistää digitaalista siirtymää. Valtioneuvosto pyrkii myös edistämään T&K-intensiteettiä luovilla aloilla sekä kaupallistamaan taiteen ja kulttuurin tutkimuksellisia innovaatioita T&K-rahoituksen avulla. Tällainen T&K-toiminta sekä sen tuomat innovaatiot liittyvät todennäköisesti tiiviisti tekniseen kehitykseen.

Yksi Ruotsin strategian tavoitteista korostaa, että yrityksillä ja julkisilla toimijoilla tulee olla osaamista tekijänoikeuksista ja niiden merkityksestä kulttuurialan ja luovien alojen yrittäjille. Samoin on tunnistettava teknisen kehityksen tarjoamat edellytykset. Kirjelmässä painotetaan lisäksi, että julkisten toimijoiden on seurattava uuden tekniikan toimivuutta ja etenkin tekoälyn nopeaa kehitystä. Samoin on seurattava, millaisia liiketoimintamalleja kehityksestä seuraa ja millaista arvoa se luo yrityksissä, muun muassa kulttuurialalla ja luovilla aloilla. Ruotsin hallituksen strategian on määrä olla voimassa kymmenen vuotta (2024–2033). Sinä aikana hallitus aikoo käydä jatkuvaa vuoropuhelua alojen kanssa siitä, miten työ strategian parissa sujuu ja mitä tarpeita alat tunnistavat.

Norjassa hallitus aikoo muun muassa antaa luovia aloja koskevan tiekartan. Tiekartassa käydään läpi elinkeinon nykytilaa ja esitellään hallituksen tulevia tavoitteita sekä ne reunaehdot ja valitut toiminta-alat, jotka voivat olla edistämässä tavoitteiden toteutumista. Hallitus on myös aloittanut elinkeinoelämää koskevan järjestelmän



uudistuksen, version 2.0. Tarkoituksena on, että yritykset voivat hyödyntää kokonaisvaltaista ja koordinoitua järjestelmää. Norjan elinkeino- ja kalastusministeriö kantaa päävastuun kyseisistä toimenpiteistä.

Tekijänoikeuslain lisäksi Färsearilla ei tällä hetkellä tehdä muita toimia.

The ministry is working on a bill on the cultural contribution of streaming services to the promotion of Icelandic culture and the Icelandic language. In the bill it is proposed that a new obligation be enacted for domestic and foreign streaming services, which direct their services to the general public in Iceland, to pay a so-called "cultural contribution" to Icelandic society. Streaming services are media providers that distribute content on demand (VOD), some only domestically and others across borders to other countries. The aim of the bill is to strengthen Icelandic culture and the Icelandic language by encouraging investment in the production of domestic content that is mainly in Icelandic or with other Icelandic connection. The bill is based on other Nordic and European models.

The charter of Iceland's current government states that efforts to strengthen the position of Icelandic in the digital world will continue, with a special focus on language technology. To that end, in May 2023, the Minister of Culture and Business affairs appointed a steering group to evaluate and analyse the best methods for long-term integration of language technology at the administrative level, as well as to draft the next official Language Technology Programme. The programme suggests seven actions and is based on the former language technology programme.

The marketing project Creative Iceland is intended to increase awareness of Icelandic arts and creative industries in foreign markets, increase the knowledge of international professionals in the arts and creative industries in Iceland and support the export of Icelandic artists and the creative sector. Creative Iceland is a collaborative project between Business Iceland and the government and is carried out in collaboration with arts centers and professionals within the fields.

3. *Onko Pohjoismaissa yhteistä näkemystä kulttuurialan monikansallisten yritysten verotuksesta?*

Verotuksessa ei ole eksplisiittisesti esitetty yhteistä pohjoismaista näkemystä, mutta esimerkiksi pohjoismaisessa ajatushautomossa käydään keskustelua eri kysymyksistä, jotka kytkeytyvät kulttuurialan monikansallisiin yrityksiin.



Norja on vastikään hyväksynyt konsernien aliverotettujen tulojen lisäverotusta koskevan lain (*suppleringskatteloven*). Laki voi vaikuttaa yksittäisiin kulttuurialan monikansallisiin yrityksiin. Sääntelyä on tehty laajassa OECD-yhteistyössä yli 140 maan kanssa, Pohjoismaat mukaan lukien.

Iceland states that it is important that the tech giants comply with the legal and regulatory framework that applies at any given time in the Nordic countries, the EU and the EFTA states. The Nordic countries can stand together as a strong unit to protect and promote Nordic culture. The Nordic countries share a common and similar culture and democratic values. The tech giants have become key players in today's democracy and societies. The companies create opportunities for people to connect with each other, share knowledge and socialize. Hate speech and false information risks diminishing democratic societies and can lead to further polarization. It is therefore important to support innovation and free creativity in art and culture. It is also important that the Nordic countries have access to a diverse and open forums for countering the monopoly of technology giants in social discourse.

Pohjoismaiden ministerineuvoston vastaus

Kulttuuriministerineuvoston puolesta

- 4. Onko ministerineuvostolla suunnitelmia lisätä yhteistyötä alalla tai sovittaa Pohjoismaissa sovellettavia malleja paremmin yhteen?*

Pohjoismaiden on toimittava yhdessä ja vastattava digitaaliseen kehitykseen liittyviin haasteisiin aikana, jona kulttuuri- ja media-alan toimijoiden ehdot ja edellytykset muuttuvat digitaalisen kehityksen, teknologiajättien vaikutuksen ja tekoälyn seurauksena.

Kulttuuripoliittisen yhteistyöohjelman (2025–2030) luonnoksesta välittyy selvä kunnianhimo näkyvän, kilpailukykyisen ja luovan Pohjolan puolesta. Yksi yhteistyöohjelman osatavoitteista kiinnittää huomiota kulttuuripoliittisiin haasteisiin, jotka johtuvat teknologiasta, etenkin tekoälystä. Kulttuuriministerineuvoston **kirjelmäs** työsuunnitelmissa (2025–2027 ja 2028–2030) on tarkoitus kehittää toimenpidealueita ja konkreettisia aloitteita osatavoitteiden seuranta varten.

Tukholmassa 3. heinäkuuta 2024

Ruotsin kulttuuriministeri Parisa Liljestränd